

1. Pedagógiai célok és értékek megjelenése a nevelési, oktatási, képzési folyamatban

Az ember élete és nevelése egymással kölcsönhatásban zajlik. A nevelés bevezetés a társadalom életébe, kultúrájába. A kultúra azon értékek és viselkedési szabályok összessége, amelyek egy-egy társadalmi közösségben az emberek viselkedését irányítják és az emberek közötti viszonyokat követik.

A kultúra ágazatai a következők:

- anyagi kultúra
- szociális kultúra
- szellemi kultúra

Az életmód nagymértékben befolyásolja az értékek kialakulását. Az értékeket a gyermek környezete által tanulja. A tolerancia, a másság, barátság, önfegyelem mind értékei az embereknek. Ezeket az értékeket az iskolában, a társadalmi közösségekben, a családban tanulja meg a gyermek. Vagyis az értékek kialakulását befolyásolják a gyermek közvetlen és közvetett kapcsolatai. (kultúra szinonimája a művelődés)

A művelődés fogalma elsősorban a szellemi kultúra értékeinek befogadására vonatkozik. Konkrét és társadalmanként különböző a műveltség eszménye, a művelt ember követelménye. Ezt befolyásolják az adott kor termelési és társadalmi viszonyai, szükségletei.

A kultúra hatása két ágon jelenik meg a fejlődő személyiségben. Egyik irányban azok a hatások érvényesülhetnek, melyek születése pillanatában hatnak. Ilyenek pl.: a szociális minta öröklésének ténye. A másik irányban azok a hatások jelentkeznek, amelyek az egyén élete során az egész társadalom meglévő, jellegzetes viselkedésminták megfigyeléséből, elsajátításából származnak.

A személy életének első éveiben szerzett, tanult viselkedésminták, értékek meghatározóak későbbi érték-attitűd rendszerének kialakításában. Ezért fontos a megfelelő tanulás folyamata.

Média szerepe a nevelésben.

A tanulás eredményeként alakul ki a tudás. A tanulás csak megfelelő körülmények között tud végbemenni. Fontos az iskolán belüli testi nevelés, az egészség, megfelelő állóképesség. Meg kell tanítani a megfelelő testtartást.

Ha megfelelő a testi egészség, akkor beszélhetünk lelki egészségről. A lelki egészség kiegyensúlyozott személyiséget jelent. A szociális jólét nem egyenlő az anyagi jóléttel. A tanulás nagyon fontos része a személyiség fejlődésének.

- Az asszociációs lélektan képviselői (Wundt) szerint a tanulás alapja az asszociáció, azaz a képzettársítás az időbeli, térbeli érintkezés vagy hasonlóság alapján.
- A konnekcionizmus elmélete a feltételes reflexek kialakulásának mechanizmusát tekinti a tanulás alapvető törvényszerűségének.
- A próba-szerencse tanulás elmélete szerint a próbálkozások során sikerre nem vezető mozgások fokozatosan kiküszöbölődnek.
- A belátáson alapuló tanulás elmélete szerint a felfogás olyan belső érés, mely a helyzet megoldását, a valóságos tanulást elősegíti. A tanulás csak belátás útján lehetséges (Köhler, majomkísérlet vizsgálat).
- Levin-féle mezőelmélet értelmezésében a tanulás egy pedagógiai mezőben megy végbe, amelyben valamilyen problémát kell megoldani. A probléma, akadály leküzdése, s az ennek nyomán megmaradó tapasztalás a tanulás.

- ♦ A szovjet tanuláselméletek a pavlovi kutatásokon alapulnak. A tanulás alapja átfogó értelemben a feltételes idegkapcsolat. Feltétlen (tanult reflex), veleszületett reflex vizsgálata (éhes, eszik, nyáleválasztás).

A **nevelés** a szocializáció folyamatában jelenzős szerepe van a nevelésnek, amely tervszerű és céltudatos tevékenységrendszer, amelynek célja a társadalmilag értékes és egyénileg eredményes magatartás és tevékenységformák kialakítása. **nevelés = oktatás + képzés**

követelmény: ált. isk., középisk. -érettségi

cél: a társadalom által elvárható értékek meghatározása.

feladat: (tanár számára) mit kell tennie, hogy a társadalom és helyi érdekek érdekében a tanulók teljesítsék a követelményeket.

Nevelési feladatok: (Nagy Sándor) figyelem, képzelet, emlékezet, gondolkodás, problémamegoldás, normák, értékek kialakítása. (-értelmi, -erkölcsi, -esztétikai, -munkára, -testi nevelés),

erkölcsi alapelvek: humanizmus, kollektívizmus, hazaszeretet, munka szeretet, tudatos fegyelem.

Comenius 1632 Didactica Magna – a követelményeket iskolatípusonként, osztályonként írta le, közepes képességű gyerekekhez határozta meg. Csak a tanártól kaptak ismereteket, ma új források. 1978 Nevelési és Oktatási Terv.

NAT szakit a közepes gyerek koncepcióval, a továbbhaladáshoz szükséges minimum követelményt határozza meg, kimeneti pontokat jelöl meg. (alpműveltség, érettségi)

A célokban értékek jelennek meg, melynek társadalmi (közéletiség, karitativitás, fegyelem) és egyéni haszna (tudásismeret, esztétikum, egészség-testi, lelki, szociális) van.

Bábosik: értékszempléltű felfogás, konstruktív életvezetés kialakítása neveléssel és oktatással, mely figyelembe veszi a személyiséget ösztönző (szokás, példakép, meggyőződés) és végrehajtó rendszer (ismeret, jártasság, készség, képesség). ismeret tények, fogalmak, általánosítások összessége. jártasság ismeretelsajátítás azon szintje, amikor a gondolkodási műveletek segítségével új helyzetben is tudja az ismereteket alkalmazni. készség az ismeretek automatizált összetevője, a gondolkodást tehermentesíti. képesség vmilyen tevékenység elvégzésének feltétele, ezt kell fejleszteni.

Jelenünk nevelési célja: 2000-ben megjelent kerettanterv.

Rendszerváltozás utáni cél: embertípus=egészséges, művelt, erkölcsös, toleráns és az esztétikum iránt fogékony.

Oktatás: a nevelésnek azon része, amely főként ismeretek elsajátítása, a műveltség megszerzése, intellektuális képességek kialakítása révén járul hozzá a személyiség fejlesztéséhez.

a, tanítás: a tanulás céltudatos irányítása

- direkt (fiataloknál): minden lépést meghatároz a tanár

- indirekt (idősebbeknél) a tanulók önállóan is dolgoznak

b, tanulás: a tanuló olyan aktív és produktív tevékenysége, azaz az elméleti és gyakorlati ismeretek, jártasságok, és készségek elsajátítása, képességek kialakítása, érzelmi és akarati tulajdonságok fejlesztése, magatartás alakulása révén járul hozzá a személyiség fejlődéséhez.

Nagy Sándor: oktatás = tanítás + tanulás

Oktatás tartalmi kérdése: a tanterv, a tantervben a követelmények.

Képzés: az a tevékenység, amely során az elsajátított ismeretek gyakorlati alkalmazása segítségével kifélesztjük a jártasságokat, készségeket, és képességeket

Egészség, mint érték

Legfőbb érték

- egészséges életmód:
 - ⇒ személyi higiénia
 - ⇒ napirend (étkezés, felkelés, lefekvés ideje)
 - ⇒ étkezés minősége
 - ⇒ mozgás

A születés előtti időszak is fontos, kívánt gyerek, vagy jött.

- Milyen családba születik a gyerek?
- Egészség megóvása - a szülőnek erre fel kell készülni.

Valamennyi pedagógus egészségnevelő kellene, hogy legyen (Ebben is modellnek kell lennie)

Egészségtan van a kerettantervben.

Lelki egészség

- Ne okozzunk a gyerekeknek stresszhelyzetet, ne kudarc legyen!
- A gyerekért történik minden
- Hogy érzi magát a gyerek az iskolában?

A pedagógus is érezze jól magát az iskolában!

Szociális jólét: ahol jól érzem magam.

Média szerepe az egészségnevelésben (Kétarcú):

- Éltető erő: orvosi tanácsok, stb.
- Méreg: hogyan lehet drogot készíteni odahaza?

Műveltség, mint érték

- műveltség: emberiség által felhalmozott kultúra megismerése, elsajátítása.
- tanulás - a tanuláshoz való viszony.
 - ⇒ általános iskola – megalapozza
 - ⇒ középiskola – kiterjeszti

? osztályt kell kötelezően elvégezni egy országban Mo.-on 16 év? A diplomások számaránya

cél a középfokú oktatás általánossá tétele 18 év

? az analfabéták számaránya

? milyen a kulturáltsága az országnak, kulturális közeg, kulturált magatartás.

A műveltség nem állapot, hanem folyamat. Korszerűsödni kell.

Humanisztikus műveltség } műveltség
Reál műveltség }
Technikai műveltség }

Demokrácia: beleszólás OK., akkor politikai kultúra kell, hogy legyen.

Hogyan válik korszerűvé a műveltség?

⇒ Legyen fejlett értelmi képesség

1. Figyelem
2. Emlékezet
3. Gondolkodás
4. képzelet

1. **figyelem:** koncentráció, összpontosítás

nincs figyelem, nincs memorizálás.

Intenzív figyelem: gyerek 15 perc

A figyelem függ a motiváltságtól, érdektől

2. **emlékezet:** legyen tartós, tudás tartósítása.
3. **gondolkodás:** az ember legösszetettebb alkotása a gondolkodás, amit összefüggésbe hoznak a képzelettel.
4. **képzelet:** alkotó, kreativitás olyat alkotok, ami nincs.

Tanulás feltételei

- ⇒ Rendelkezzünk fejlett értelmi képességekkel, amit folyamatosan fejlesztünk!
- ⇒ Rendelkezzünk motivációval, nem elég nekünk, amit tudunk!
- ⇒ Legyen szabadidőnk!

oktatás, képzés – minőségbiztosítás

Erkölcösség, mint érték

Óskortól – társadalom szabályai

Erkölc: viszonyt kifejező normarendszer, amely tettekben nyilvánul meg.

Valláserkölcs – kőtábla – parancsok. Normarendszer szabályozza az emberek Istenhez való viszonyát

10 parancsolat:

- ⇒ 3 Istenhez
- ⇒ 7 emberhez abból 2 szexuálerkölc.

Vallás erkölcs el, nem született helyette más.

Normák:

Emberiesség, humanitás normája: aki ember lett, tudjon róla, hogy nem akármilyen élőlény.

1. Odafigyelni, segíteni, tiszteletadás, gondoskodás.
2. Kulturált magatartásra nevelés – értékelhetővé teszi a lakosságunkat:
 - a. Megjelenésben
 - b. Kulturált beszédmódban
 - c. Viselkedésben,
3. Nemek közti helyes viszony kialakításában.

Családi életre nevelés

Ahol a család jól funkcionál – mintaértékű

Osztályfőnöki órán 1974-től családi életre nevelés

Milyenné kell lenni a családnak

Milyenné kell lenni neked

Szülőszerepek megismertetése

Női- férfi szerep

Szexuális nevelés

'85-ben vége a családi életre nevelésnek az osztályfőnöki órán. Az osztályfőnökök nem alkalmasak rá.

'96-tól Ceizel: Felkészülés a családi életre
13-18 éves fiataloknak. Családi életre nevelés alapforrása.

Közösségiesség, kollektivitás normája

Másokkal együtt válik az ember erőssé – együtt egymásért.

Közösségiesség: családközösség, munkaközösség.

Naggyá közösségekben lehet az ember, mert segítik mások.

Az egyházi közösségek erősödnek.

Haza és erkölcsiség Hazafiság → nacionalizmus. érzelmi, erkölcsi kötelesség

Munka és az ember viszonya: munkaerkölcs Háztartási teendők megosztása, a gyerekek ne csak a HF legyen a dolga! Munkával kell munkára nevelni.

Fegyelmezetttség, mint norma

Fegyelmezetlenül nincs munka „rossz gyerek” – fegyelmezetlen.

Sokszor a szeretethiány az oka. Az a szülő, aki nem tud rendet teremteni, az a problémás.

Fegyelem az iskolában

Iskolai fegyelmezés a tanár függvénye

⇒ Le kell kötni a figyelmüket!

⇒ Ne ismételjük magunkat!

Restitúció: Jóvátétel

Nem szabad a bajt megvárni, meg kell előzni. Ha a gyereket lekötjük, van önfegyelme.

Önfegyelem belülről jöjjön!

Tolerancia, mint érték

⇒ Másság elfogadása

⇒ Alkalmazkodóképesség

Nem vagyunk magunk, alkalmazkodni kell. A kulturált ember eleve toleráns.

Esztétikum, mint érték

Egy nép, nemzet mennyire igényes esztétika szempontjából?

- milyen pl.: a lakáskultúrája?

Nem tanítják

Esztétikum:

- Természetben

- Társadalomban

- Koncentráltan a művészetekben

Széptan a filozófia része.

A gyerek beleszületik egy miliőbe, ami ízléses, vagy sem. A média ízlésvilágot közvetítő.

Szülőnek mi a szép? A gyerek ezt hozza magával az iskolába.

Az iskoláknak is esztétikusnak kellene lenniük.

Tantárgy: irodalom, szerényebben a rajz, ének.

A tanárnak is esztétikusnak kellene lennie.

A gyerek fogékony az esztétikumra, később ő maga hozza létre.

Mo.-on az esztétikai nevelés irdalom centrikus.

Jó lenne, ha poliesztétikai nevelés valósulna meg – többféle esztétikum.

Művészfilmek külföldön sikereket érnek el, Mo.-on nem értik.: formanyelv ismeret hiánya a filmművészetben, képzőművészetben.

Folyamat

1. Előkészítés- általános-, szakesztétikai ismeretek nyújtása.
2. Találkozás az alkotással
3. Feldolgozás, beépítés – utóélete.

Feldolgozás együtt a szülővel, pedagógussal.
A cél a gyerek meglássa az esztétikumot, élje át.